

MEMÒRIA DE LA SECCIÓ DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ DE LA U.A.B. CURS 1981-1982

DADES GENERALS

El mes de juny de 1982 finalitzarà els seus estudis a la Secció de Ciències de l'Educació la primera promoció d'alumnes de cursos nocturns. Obtindran, per tant, el títol de llicenciat un total de 36 alumnes (segons les previsions).

Respecte als cursos diürns es preveu aquest curs que conclouin els seus estudis els 58 alumnes de la sisena promoció.

PLA D'ESTUDIS (Curs 1982-1983)

Pla docent - Primer cicle

Assignatures

Introducció a les
Ciències de l'Educació

Estadística aplicada a les Ciències
de l'Educació

Història de l'Educació
Didàctica

Teories de l'Educació

Psicologia de l'Educació

Biologia del comportament
Biologia de l'Educació

Professors

J. Sarramona (diürn)
P. Fontán (nocturn)
(Concurs Públic-diürn)

F. Ferrer (diürn)
C. Vidal (nocturn)

J.M. Domènech (diürn i nocturn)

A. Ferrández (diürn)
Ll. Tarín (nocturn)

O. Fullat (diürn)
V. Montero (nocturn)

C. Gotzens (2 grups diürn)
Ll. Tarín (nocturn)

J.M. Asensio (nocturn)
R. Quillet (diürn)

Pla Docent - Segon cicle	J.M. Asensio (nocturn)
<i>Assignatures</i>	<i>Professors</i>
Pedagogia diferencial	M. Jesús Comellas (diürn) (Concurs públic nocturn)
Investigació educativa	J. Sarramona (diürn) C. Vidal (nocturn)
Educació comparada	F. Ferrer (diürn) J.M. Quintana (nocturn)
Sociologia de l'Educació	J.M. Quintana (diürn i nocturn)
Dificultats d'aprenentatge	M.J. Comellas (diürn) (Concurs públic nocturn)
Psicopedagogia dels problemes emocionals	C. Gotzens (diürn)
Organització escolar	A. Ferrández (nocturn) (Concurs públic diürn)
Política educativa	R. Quitllet (diürn)
Pedagogia terapèutica	M.J. Comellas (diürn) (Concurs públic nocturn)
Dinàmica de grup	M. Ll. Fabra (diürn)
Orientació educativa	(Concurs públic diürn i nocturn)
Psicobiologia del deficient	J.M. Asensio (diürn)
Història de l'Educació a Catalunya	S. Marqués (diürn i nocturn)
Història de l'Educació II	J.M. Domènech (diürn) P. Fontán (nocturn)
Educació Permanent i d'adults	V. Montero (diürn i nocturn)
Psicopedagogia dels M.A.V. (S)	J. Sarramona (diürn)
Metodologia didàctica (S)	A. Ferrández (diürn)
Bilingüisme i educació (S)	R. Quitllet (diürn)
Tecnologia didàctica (S)	A. Ferrández (diürn)
Educació Preescolar (S)	J. Sarramona (diürn)
Cultura i Educació (S)	R. Quitllet (diürn)
Didàctiques especials (S)	A. Ferrández (diürn)
Tècniques d'Educació d'Adults (S)	Ll. Tarín (nocturn)
Animació cultural i espali (S)	Ll. Tarín (nocturn)
Utilització del SSPS en la investigació educativa (S)	C. Vidal (nocturn)
Avaluació (S)	C. Vidal (nocturn)

Pla docent - Tercer cicle (Cursos de Doctorat)

Assignatures

Avaluació i docimologia
Fundamentació teòrica de la
tecnologia didàctica

Professors

J. Sarramona
A. Ferrández

ASSOCIACIÓ DE LES CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

En començar el curs acadèmic 1981-1982 un grup d'estudiants del Departament de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, preocupats tant pel futur professional com per la situació general en què es troben els llicenciats en Pedagogia o Ciències de l'Educació, organitzaren diverses reunions i taules rodones en les quals hi participaren doctors, llicenciats i estudiants.

Un cop feta l'anàlisi exhaustiva de les actuals circumstàncies, s'arribà a les conclusions següents:

A) És del tot necessari que la societat en general conegui la figura i la tasca del professional de les Ciències de l'Educació o pedagog.

B) Cal que sigui reconegut, per l'Administració de l'Estat i d'altres òrgans competents, l'indispensable paper del llicenciat en Pedagogia o Ciències de l'Educació a la nostra societat.

C) Convé determinar l'estatus professional del pedagog en les institucions escolars y, en general, en tot procés educatiu, enfront d'altres titulats que incideixen en aquest mateix àmbit.

D) Es urgent la creació d'un col·legi professional que coordini i defensi els interessos professionals dels titulats en Pedagogia o Ciències de l'Educació.

Concretades aquestes bases s'establiren prioritats per tal d'aconseguir l'objectiu derivat de l'apartat D. Es va fer notar que prèviament, s'hauria d'aprofundir els anteriors apartats.

Així, doncs, s'acordà que l'estratègia més adequada fóra la creació d'una associació que ens obrís les portes als objectius que a priori s'havien marcat. D'aquesta manera, i a partir de la dita associació, s'obtin-dria:

1r. Un marc legal d'actuació.

2n. Un medi per aglutinar els professionals de les Ciències de l'Educació que treballen a Catalunya.

3r. La unió i sensibilització dels estudiants de Pedagogia, pel que fa als problemes que hauran d'enfrontar un cop acabats els seus estudis.

4t. Divulgació per mitjà dels *mass-media* de tots els aspectes inherents a les Ciències de l'Educació i als seus professionals.

5è. Una catapulta cap al objectiu immediat: la creació del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Ciències de l'Educació de Catalunya.

A primers d'enguany es va convocar l'Assemblea constitutiva de l'Associació de les Ciències de l'Educació, de la qual sorgí la Junta de Govern provisional, a la qual s'encomanà les tasques de: elaboració d'un avantprojecte d'estatuts per a sotmetre'ls a l'aprovació de l'Assemblea General; tràmits de legalització, i obertura del període electoral per a la proclamació de la definitiva Junta de Govern.

En aquests moments, l'abans citada Associació es troba en l'etapa de recollida d'esmenes a l'avantprojecte d'estatuts.

L'Associació de les Ciències de l'Educació compta actualment, a dos mesos d'haver estat constituïda, amb 50 socis entre doctors, llicenciats i estudiants.

Ara com ara s'està iniciant, així mateix, la divulgació, mitjançant tots els mitjans de comunicació social, d'aquells aspectes propis de les Ciències de l'Educació i dels seus professionals.

Bellaterra, 30 de març de 1982
Secretariat de Coordinació Permanent

ACTIVITATS GENERALS DEL PROFESSORAT DE LA SECCIÓ

1. *Investigacions*

Durant aquest període de temps s'han llegit dues tesines:

Gemma Palau Cardona: *Hacia una pedagogía anarco-existencialista*, dirigida pel doctor Octavi Fullat (qualificació: *Excel.lent per unanimitat*).

Antonio José Galup García: *Estructura del sistema educativo venezolano*, dirigida pel doctor Adalberto Ferrández (qualificació per majoria).

L'àrea de metodologia i investigació educativa continua treballant en la investigació sobre «*Vocabulari Usual Actiu en el nen catalanoparlant des dels 5 als 14 anys*», que ja ha iniciat la segona fase, consistent en la tabulació de dades. L'equip continua dirigint-lo el doctor Adalberto Ferrández i col.laboren amb ell Esteve Pont i Joaquín Gairín (professors de la Secció), Lourdes Pérez Pérez i Fortino Sosa Treviño (llicenciats en Ciències de l'Educació) i José Tejada i Pedro Jurado (psicòlegs i alumnes de la Secció).

A l'«Àrea de Teoria i Història de l'Educació», el professor Josep Quintana està fent dues investigacions:

a) *Impacte pedagògic de la premsa infantil catalana, 1904-1936*, patrocinat per l'I.C.E. de la U.A.B.

b) *Recull lexicogràfic de termes del vocabulari castellà, científic i mèdic, derivats del grec (uns deu mil termes). Estudi metodològic.*

D'altra banda a l'«Àrea d'Educació Permanent», el professor Víctor Montero està fent un estudi sobre *La educació en el medi rural en Galícia*, en col.laboració amb l'alumna Xoana Balado; i una investigació documental sobre la Granja-Escola de Juneda (Les Garrigues), en col.laboració amb els membres del Seminari d'Educació al medi rural.

2. Publicacions

A més a més d'un conjunt de revistes i diaris de diferents àmbits en els quals han col.laborat professors de la Secció —per exemple: *Butlletí Oficial del Col·legi de Doctors i Llicenciats*, *Butlletí de Pedagogia Terapèutica de la Universitat de Barcelona*, *Nuestra Escuela*, diaris *Avui*, *La Vanguardia*, etc.— cal destacar, per la seva importància, les publicacions següents:

Concepció Gotzens en col.laboració amb Cándid Genovard: «Introducción històrica a la psicologia de la educació en los EE.UU.», *Revista de Historia de la Psicología*, 2 (4), 1981, pp. 337-354.

Salomó Marqués: «Narcís Masí i la seva obra: l'Escola de S'Agaró», *Estudi General*, revista del Col·legi Universitari de Girona, núm. 1, vol II, Girona, 1981.

Esteve Pont: «Los párvulos y el Ciclo Inicial», *La Escuela en Acción*, núm. 10.424, Vol. IV, Madrid, 1982.

Josep M. Quintana: «Precisiones sobre el concepto de creatividad», *Creatividad y Educación*, Madrid. Secretaría del M.E.C. 1981, pp. 71-106; «Aprender matemáticas ¿un juego o un trabajo?», *Reforma de la Escuela*, núm. 30, 1981, pp. 29-33; «El enfoque sistemático de la Sociología de la Educación», *Cuadernos de realidades sociales*, 18-19, 1981, pp. 267-273.

Jaume Sarramona: «Hacia una teoría de la Enseñanza a distancia», *Campus Abulense*, núm. 0, Ávila Noviembre, 1981, pp. 18-19.

Els professors Adalberto Ferrández, Víctor Montero, Rosa Quítillet Jaume Sarramona i Lluís Tarín van col.laborar en el número anterior de la nostra revista, EDUCAR 1.

A l'apartat de publicacions de llibres cal destacar:

J.M. Quintana Cabanas, i col.laboradors: *Seminario de Sociología de la Educación. Prensa Infantil y Educación*, Ediciones de la Universidad de Barcelona, 1981.

C. Vidal Xifré i d'altres: *Clases y actividades de recuperación*. Santillana, 1982 (1r. Premi al III Concurso de Experiencias escolares).

J. Sarramona y O. Fullat: *Cuestiones de Educación*, Ediciones CEAC, Barcelona, 1982.

3. Participacions a congressos, seminaris, cursets, etc.

Adalberto Ferrández:

— Comunicació sobre «A la creatividad desde la integración del aprendizaje», al *Symposium Nacional de Creatividad*, celebrat el mes de febrer a València.

— Professor únic del Seminari sobre «La experimentación en el aula de preescolar», organitzat per l'I.C.E. de la Universitat de Múrcia, el mes de gener de 1982.

— Professor col.laborador del Seminari sobre «Selecció i programació de continguts des de la perspectiva de la interdisciplinarietat», organitzat per la Comissió de Pedagogia del Col.legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya el mes de maig.

Pere Fontán:

— Conferència organitzada per l'I.C.E. de la Universitat de Barcelona sobre el tema: «Gestió democràtica de l'Ensenyament».

— Col·laboració en el Curs sobre Formació del Professorat organitzat per l'I.C.E. de Santiago de Compostela durant el mes de maig sota el títol: *Participació escolar i òrgans col·legiats*.

Concepció Gotzens:

— Comunicació sobre el tema: «La transferencia del aprendizaje, visión crítica y perspectivas futuras», al *Congreso de Investigación psicológica* celebrat a Múrcia durant els dies 30-31 de març i 1-2 d'abril.

Salomó Marqués:

— Comunicació sobre el tema: «El discurso sobre la Educación que se dirige a los padres y ayos de Mosén Cirius Valls i Geli del año 1970» a les *Jornades d'Història i Cultura (Centenari del naixement de Carles Rabolla)*, celebrades a Girona el mes de novembre de 1981.

— Comunicació sobre: «La vida de Ripoll i l'ensenyament de la gramàtica (1785-1789)», a les *V Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, celebrades a Vic del 31 de març a l'1 d'abril.

Víctor Montero:

— Comunicació sobre «La Escuela: base de reflexión sobre la problemática esencial de la Educación», presentada a les *III Jornades de Filosofia-Filosofia de l'Educació* celebrades a Barcelona el mes de febrer.

— Direcció del Seminari sobre «La Concepción Humana y Social del trabajo», organitzat per l'Institut Social de la Dona a Barcelona durant el mes d'abril.

Esteve Pont:

— Comunicació sobre «Técnicas de estimulación para niños mongólicos» a les *I Jornades sobre Retraso Mental*, organitzades per la Inspecció d'E.G.B. a Huelva durant el mes de desembre de 1981.

— Professor únic a l'«Àrea de Psicomotricitat» del curs d'Especialització en Preescolar, organitzat per l'I.C.E. de la Universitat de Múrcia el mes de febrer de 1982.

— Membre col·laborador de les *III Jornades de Filosofia-Filosofia de l'Educació* durant el mes de febrer a Barcelona.

— Membre de la Taula Rodona sobre «Premsa i Escola» a les *I Jornades sobre Comunicació i Ensenyament*, organitzades per l'I.C.E. de la Universitat Autònoma, durant el mes de maig.

Josep Maria Quintana:

— Ponència sobre «Naturaleza de la creatividad» al *Symposium Nacional sobre Creatividad*, celebrat el mes de febrer a València.

— Comunicació sobre «Concepto de Filosofía de la Educación», a les III Jornades de Filosofia-Filosofía de l'Educació celebrades a Barcelona durant el mes de febrer.

Jaume Sarramona:

— Ponència sobre «Teoría de la Enseñanza a distancia» al Seminari sobre *Diseño y evaluación de programas para la educación superior a distancia: Teoría y Práctica*, celebrat a Santiago de Xile el novembre de 1981.

— Ponència sobre «La creatividad en los sistemas no-conventionales de educación», al *Symposium Nacional sobre Creatividad* celebrat el mes de febrer a València.

— Nomenat per la Sociedad Española de Pedagogía coordinador per Catalunya a l'organització, el proper any, del Congrés que es farà sobre Tecnologia Educativa.

4. Incidències del Professorat

Les més destacables son les següents:

— Presa de possessió de la càtedra de Sociologia de l'Educació per part del professor Josep M. Quintana; adjudicació provisional d'una adjunta interina al professor Salomó Marquès.

— L'assistència de Josep M. Quintana i Jaume Sarramona a una reunió a Múrcia durant el mes d'abril per a tractar el tema del concepte i contingut de la Pedagogia General.

— Adalbert Ferrández i Jaume Sarramona com a membres de dos tribunals: Adjunta de Didàctica i Agregaduria d'Història de l'Educació, respectivament.

— Assistència, a finals de maig, dels professors Josep Maria Quintana i Jaume Sarramona a una reunió per a organitzar el proper Congrés Nacional de Pedagogia.

5. Altres activitats de la secció

— Conferències fetes a la Secció:

Mes de febrer: Doctor Cervera (Universitat de València): *Autoridad y Educación hoy*. Doctor García Carrasco (Universidad de Salamanca): *Epistemología de las Ciencias de la Educación*.

Mes de març: Margarita Martínez: *El autismo, problema pedagógico.*
 Doctor Cirigliano: *La Educación abierta.*

Mes d'abril: Doctor Oswald J. Ruda (Universidad de Ottawa): *La crisis actual de Psicopedagogía Social.*

Mes de maig: Doctor Peiró (Universitat de València): *Visió interdisciplinària de l'ensenyament.*

— Col.laboració amb d'altres entitats:

— Amb el col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya, en l'organització d'un seminari sobre «Análisis transaccional y Educación» a càrrec del professor Gustavo Cirigliano. Celebrat el mes de març a Barcelona.

— Amb el Departament de Filosofia i l'I.C.E., ambdós de la Universitat Autònoma de Barcelona, en l'organització de les *III Jornades de Filosofia-Filosofia de l'Educació*, durant el mes de febrer a Barcelona.

— Amb la Generalitat de Catalunya en dos aspectes concrets:

1. Els professors de l'àrea de Didàctica han elaborat un informe demanat per aquesta institució sobre els currículums de Cicle Mitjà.

2. Realització d'una investigació per a planificar un model de currículum per als cursos que hauran de fer els directors dels centres públics d'E.G.B. L'equip d'investigació està format per Jaume Sarramona (director del grup), Adalberto Ferrández, Joaquín Gairín, Esteve Pont i Ferran Ferrer. També hi participa Pere Darder (professor de l'Escola de Formació del Professorat d'E.G.B.).

— Amb la Secció de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona en unes taules rodones commemoratives del 50 aniversari de la Secció, i a les quals hi van participar com a professors de la nostra Secció, Josep M. Quintana i Jaume Sarramona.

Per últim, cal destacar la signatura d'un conveni de col·laboració amb l'«Instituto de Cooperación Iberoamericano» que per la seva importància destaquem, tot seguit:

6. Acord de Col.laboració entre la Secció de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Direcció de Cooperación Cultural del Instituto de Cooperación Iberoamericano

Aquestes dues institucions es proposen de dur a terme tasques con-

juntes en l'àrea d'educació d'adults a Iberoamèrica amb motiu d'un projectat conveni de col.laboració que s'establirà posteriorment amb el Centro Regional de Adultos y Alfabetización Funcional para América Latina, de Mèxic. D'aquest acord caldria destacar els següents aspectes:

— L'elaboració de plans anuals per part de les dues institucions per a cooperar amb el CREFAL.

— La designació d'un responsable per a cada programa concret, per acord de les dues institucions.

— El nomenament d'experts per a cada programa de cooperació els quals experts hauran d'ésser acceptats per ambdues institucions.

— L'acord ha estat signat el dia 21 de maig de 1982 a Madrid.

Acte d'homenatge a Josep Pallach

Amb motiu del 5è aniversari de la mort d'en Josep Pallach, la Secció de Ciències de l'Educació de la qual fou fundador i primer coordinador celebrà, el dia 12 de gener de 1982, un acte d'homenatge a l'il·lustre pedagog.

Hi participaren els alumnes i professors de la mateixa Secció en la voluntat de recordar la figura humana del mestre i la seva aportació a la pedagogia catalana.

Els parlaments foren a càrrec del professors Octavi Fullat, Jaume Sarrañana i Salomó Marquès, antics companys i amics d'en Josep Pallach. El Degà de la Facultat de Lletres, Josep Fontana, cloué l'acte tot ressaltant la necessitat de pedagogs que com Pallach s'esforcin en retrobar el camí d'una autèntica pedagogia catalana.

A continuació segueix un resum de llurs intervencions.

POLÍTICA EDUCATIVA DE JOSEP PALLACH

Tothom qui entra al meu despatx ha pogut comprovar com hi ha a la paret uns retalls de revista amb fotografies de Josep Pallach; també és ben sabut que sóc secretari del Jurat que atorga el «Premi d'Educació Josep Pallach» —del qual ja se n'han fet quatre edicions—, i, en fi, és conegut de tothom l'afecte i respecte que li vaig tenir en vida, mantingut ara pel seu record. Vull dir amb tot això que resulta especialment emotiu per a mi el parlar ara de Josep Pallach a uns alumnes que no l'heu conegut però que podíeu ésser els seus alumnes i gaudir de les seves ensenyances i exemples si la mort, l'absurda mort que se'l va endur, no hagués truncat una vida no culminada encara, ni políticament ni pedagògicament.

Els qui vàrem compartir les tasques docents i organitzatives al Departament durant uns anys difícils per l'excessiva politització de la Universitat, sentim encara més que J. Pallach no pugui avui recollir els fruits del treball continuat, quan ja es normalitza la vida política espanyola i catalana —malgrat les sotregades que de tant en tant ens puguin fer pensar el contrari.

Josep Pallach fou el primer coordinador de la Secció de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona i compaginà, des del 1972 fins al dia de la seva mort —gener del 1977— les tasques docents universitàries amb la política activa, al front del partit que ell mateix creà.

La seva formació pedagògica s'havia nodrit a les fonts franceses: la influència de Durkheim fou reconeguda per ell mateix en diverses ocasions. Però alhora era arrellegador de la tradició pedagògica catalana anterior a la guerra civil, on l'activitat com a principi didàctic i el respecte a la personalitat del nen com a principi psicològic eren fites essencials.

La Universitat Autònoma de Barcelona, institució que l'acollí des del primer moment que decidí romandre definitivament a Catalunya, va tenir notícia del seu treball a diferents centres i organismes: Institut de Ciències de l'Educació —on era Cap del Departament d'Orientació; Institut Pilot de Batxillerat «Joanot Martorell»; Escola Universitària de Formació del Professorat d'E.G.B., de la qual va ésser element decisiu de la seva creació; Col·legi Universitari de Girona, on el va sobtar l'infart que li havia de provocar la mort; Escola d'Assistents Socials; i Secció de Ciències de l'Educació, de la qual, com hem dit, n'era cap indiscutible. A part cal esmentar la seva col·laboració en entitats catalanes lligades a l'educació, com Òmnium Cultural i, especialment, en el «Consell Català d'Ensenyament», organisme que creà, junt amb d'altres polítics de la vida catalana, per a fer possible unes directrius democràtiques de cara a la futura autonomia en el terreny educatiu.

Si volguéssim analitzar els principis inspiradors de la seva teoria educativa, forçosament hauríem de referir-nos a la seva concepció de la societat i que m'atreveixo a sintetitzar en quatre: democràcia, pluralisme, lligam escola-treball i catalanitat. Sóc conscient que aquestes paraules comencen ja a sonar a tòpics, tothom les utilitza, però en Pallach tenien un sentit sincer i autèntic.

Del seu esperit democràtic crec que no cal que en digui gaire res, car és aspecte prou patent. Es manifestava en la seva conducta envers els alumnes, escoltant-los, obrint la metodologia de classe a llur participació, així com la gestió del Departament. Era un demòcrata autèntic, amb responsabilitat i sense demagògies: «qui, algun cop, no ha

d'enfrontar-se amb els seus alumnes no pot ésser un bon professor, perquè les relacions professor-alumne són, per la seva pròpia naturalesa, problemàtiques en algun moment», afirmava. Assumia la responsabilitat de les seves decisions; no vacil·lava a rectificar i reconèixer els seus errors quan se'ls hi raonaven, i tampoc no vacil·lava a mantenir els seus criteris quan n'estava convençut.

L'anhel de democràcia el portava a demanar una política educativa que acabés —cito paraules textuais— «amb la discriminació que suposa l'existència de dues menes d'escola: una, ben equipada de mitjans i oberta als corrents pedagògics moderns i una altra poc o mal equipada, rutinària i sotmesa a tots els inconvenients econòmics. La gratuïtat de l'ensenyament és una condició per a evitar aquesta discriminació». Però, era també conscient que aconseguida la total gratuïtat subsisteix un altre factor discriminatori: el diferent nivell socio-cultural de les famílies. Per això, bo i reconeixent la dificultat d'eliminar-lo en breu temps, afirmà que s'havia d'intentar mitjançant «una gran expansió de l'ensenyament pre-escolar i l'escola maternal, i també amb la voluntat d'establir sistemes compensatoris d'aquesta desigualtat inicial familiar, evitant sempre, en el possible, el simple «repetir curs» que és el mecanisme que consolida i reproduïx les desigualtats inicials». Això, afirmava, només és possible dins una escola pública, una escola «finançada per diners públics, gestionada per organismes públics i oberta al públic en general, que no sigui purament estatal».

Els seus principis pluralistes el conduïren sempre a respectar tota ideologia que fos assumida amb responsabilitat. Ningú no podrà dir mai que se sentís marginat davant d'ell per causa de la seva ideologia. Mai preguntà a ningú la seva filiació política per a treballar amb ell i, en tot cas, cal dir que resultava admirable el seu afany de diàleg amb companys de la Universitat i amb alumnes que no sempre mostraren envers ell la mateixa consideració.

En el terreny de la política educativa era, conseqüentment, partidari d'una escola pública pluralista. Uns textos inèdits són suficientment expressius: «L'esforç per, la justícia, la igualtat, la defensa de la personalitat que el nen porta dintre s'assegurarien millor, sens dubte, amb un sistema d'escola pública, pluralista, capaç de respectar l'esperit del nen i les exigències dels pares (que també han de respectar les d'aquest ésser en evolució que és el fill) i que, a més, posant els nens junts des del primer dia, reunint-los en el joc i en l'estudi, contribuiria, molt millor que separant-los en escoles diferents, a forjar aquest hàbit de comprensió mútua i de tolerància que és signe actual de la cultura europea, tan difícilment congruent...»

Seguidor de la més pura tradició socialista creia en la necessitat de

combinar l'estudi i el treball, com a únic recurs operatiu per a una orientació professional adequada, com a recurs també per a mantenir el lligam permanent i concret del món escolar amb la vida real, amb el món del treball. Les relacions escola-societat eren una constant en els seus escrits i explicacions de classe. De nou vull recórrer a les seves pròpies paraules: «El lligam permanent, concret, amb la vida només es pot garantir mitjançant el contacte real de l'adolescent amb el món del treball. Avui l'escola resta excessivament separada d'aquesta fonamental realitat de l'home, la qual havia assegurat durant segles l'essencial formació educativa». (*La explosión educativa*).

Finalment, i no pas per l'ordre de la importància que li mereixia, cal fer referència a la dimensió nacional catalana de l'educació. Josep Pallach fou un pedagog català, d'això ningú no en dubta. A la seva tesi doctoral sobre els mestres públics de Girona, un dels aspectes que quedaren més remarcats, a part la renovació didàctica que dugueren a terme, fou l'ensenyament en la pròpia llengua dels alumnes, en un moment polític difícil, car el partit liberal, aleshores al poder, l'havia prohibida. En aquesta mateixa línia, hom s'explica la seva especialització per la Història contemporània de l'educació, assignatura que impartia a més de la Història general de l'educació.

Aquest petit esbós de la dimensió pedagògica d'en Josep Pallach no pot ésser altra cosa que una mínima aproximació a la seva figura, agegantada amb el decurs del temps i que nosaltres no volem oblidar mai. Josep Pallach seguirà ensenyant-nos després de la seva mort.

Bellaterra, febrer del 1982
Jaume Sarramona

JOSEP PALLACH, professor

Em toca parlar a mi de Pallach com a professor. Vaig tenir la sort de ser alumne seu durant dos anys a Girona i quan va morir ens donava «Pedagogia contemporània» a Barcelona. A més vaig col.laborar amb ell des de la creació de la Delegació de l'Institut de Ciències de l'Educació a Girona fins el vespre de la seva mort.

Pallach era un professor «provocador». Des del primer dia de classe, tot explicant l'assignatura, ens interrogava, ens demanava què en pensàvem nosaltres, ens «provocava» a dir-hi la nostra, a pensar... Quan les nostres opinions no coincidien amb la seva, la defensava amb vehemència, intentant convèncer-nos. Era apassionat amb el que pensava i explicava.

Era un home d'una cultura amplíssima. Se li notava la seva formació i la seva estada a França. Quan explicava mai quedava limitat al tema concret, sinó que sovint el relacionava, l'ampliava amb aspectes fronters i connexos que ens ampliaven horitzons.

Amb Pallach tinguèrem el testimoni d'un home dedicat a la feina. Sense parlar-ne, només veient com acabada la classe comprava un entrepà en una botiga i marxava, la mateixa nit del dilluns, cap a Barcelona, fèiem l'experiència d'un home dedicat a la feina. També amb ell férem l'experiència de la situació política. A través del diari ens assabentàvem que havia estat «retingut» a Madrid, juntament amb d'altres polítics. Quan tornava a classe no ens en parlava pas, però tots plegats teníem el testimoni d'una dedicació total a la política i a l'educació. Seria difícil destriar quina de les dues dominava sobre l'altra.

Era un apassionat de Girona. Va ser ell qui va crear i va posar en funcionament la Delegació de l'Institut de Ciències de l'Educació a Girona i gosaria afirmar sense por a equivocar-me que ho va fer per promoure accions i activitats per a afavorir els mestres gironins. En aquest sentit va donar la cobertura legal i l'ajuda econòmica necessària —a través de l'I.C.E.— perquè pogués fer-se l'Escola d'Estiu «Dalmau Carles» organitzada pels alumnes de Ciències de l'Educació, un estiu que, per diverses raons, els mestres gironins no en varen prendre cura.

Aquesta preocupació i interès pels mestres gironins i les qüestions referents a l'educació es reflectia en les qüestions que plantejava als alumnes, que eren mestres d'E.G.B. i que l'anaven a veure perquè els hi dirigís algun *practicum* o els orientés per a la tesina. Quan aquests alumnes-mestres es lamentaven de la situació deficient de les escoles, Pallach ràpidament els proposava que el que calia fer era anar a ocupar les inspeccions, insistint en la importància dels inspectors per al millorament de l'ensenyament.

A la Marta Ros i a mi, que treballàvem amb ell a l'I.C.E., ens va demanar de traduir-li la tesi doctoral que havia presentat en castellà. Al mateix temps ens demanava de fer-la més «llegidora» petició que, evidentment, no tenia sentit ja que el tema era d'allò més engrescador i, jo diria, innovador.

Aquest és el segon punt que voldria remarcar en aquesta sessió. L'aportació fonamental de Pallach a la Història de l'Educació a Catalunya. La seva tesi doctoral és un document important i seriós en el qual demostra que la renovació pedagògica a Catalunya prové dels mestres públics de Girona i que ràpidament s'escampa arreu de Catalunya. A partir de Pallach no pot continuar afirmant-se, com encara continua fent-se en alguns sectors, que la renovació a Catalunya prové de l'escola privada i que sorgeix a Barcelona. Parlar del gran interès del llibre de

Pallach i continuar afirmant això vol dir o que no s'ha llegit el llibre de Pallach o que sí s'ha llegit i entès, hi ha interessos determinats que no volen que aquesta aportació fonamental sigui coneguda.

Aquest coneixement a fons dels mestres gironins de començament de segle —la seva tesi tracta dels mestres de Girona a la primera desena d'aquest segle— feia que fos un decidit defensor de les coses gironines. No només dels mestres i dels magisteri gironí, sinó que també era un defensor decidit del Col·legi Universitari de Girona. Era una veu de pes a les instàncies barcelonines defensant el C.U.G.

I no només defensava el Col·legi Universitari sinó que a nivell de classe i de departament feia d'enllaç. Els alumnes de Girona teníem els mateixos textos d'Història de l'Educació, uns fulls ciclostilats, que els companys de Barcelona. La seva època fou el temps que més professors de Barcelona impartiren classes a Girona. Pallach aconseguí, en la mesura del possible, que els estudiants del Col·legi Universitari sentissin seva la Universitat Autònoma de Barcelona.

Salomó Marquès

PALLACH: UNA AGONIA APASSIONADA

De llibres que ens parlin de l'amistat, n'hi molts.

El curiós, en canvi, és el cas d'Aristòtil que en les pàgines d'un tractat d'ètica —*Ètica a Nicòmac*— dedica una cinquena part de l'obra a l'amistat. Quan és pregona, l'amistat vertebrava l'existència biogràfica.

Josep Pallach torna de l'exili polític quan compleix quaranta-nou anys. El *Bloc Obrer i Camperol* i el *Partit Obrer d'Unificació Marxista* —P.O.U.M.—, que l'havien impressionat quan tenia disset anys, estaven ja ben foragitats de les seves entranyes. A França, havia patit una metànoia enriquidora que l'havia allunyat del tarannà doctrinari. S'havia convertit a la *llibertat possible*, tot defugint la *llibertat perfecta* pel fet de ser, aquesta, una deu de dogmatisme totalitari.

L'any següent a la seva tornada —el 1970—, jo formava part del jurat del «Premi de Pedagogia Antoni Balmanya». Entre els treballs presentats, en destacava indiscutiblement un, signat per un tal Pallach. Qui seria aquell jove tan preparat? em preguntava jo, embadalit per la lectura. El premi es concedí al destacat.

El mateix any 1970, vaig ingressar a l'I.C.E. de la Universitat Autò-

noma de Barcelona, en el Departament d'Investigació. L'any sobre, hi entra un tal Josep Pallach, que es fa càrrec del Departament d'Orientació. Teníem els despatxos, l'un al costat de l'altre. —Escolta, li pregunto un dia, que ets parent d'un Pallach que guanyà el «Balmanya»? —Sóc jo, em respongué amb una rialla cordial. El meu jove tenia més anys i més expertesa que no pas jo.

A les juntes de l'I.C.E., que duraven matins sencers —calia disparar la reforma educativa que havien permès els Villar Palasí—, vaig comprendre que aquell home madur no havia entrat a la Universitat per fer carrera i ascendir, sinó que ho havia fet per servir els homes de Catalunya. Aquesta actitud desinteressada, gratuïta i apassionada, em colpí per dins. Em naixia un amic.

El 1972, juntament amb la Maria Rúbies, organitzàvem i engegàvem, en Pallach i jo, l'Escola Normal de l'Autònoma, que el segon curs ja començà les classes a Sant Cugat. Més tard, tots dos tornàrem a treballar exclusivament a la Facultat de Lletres. L'emoció amistosa ampliava la seva xarxa. Animant en Pallach el Departament de Ciències de l'Educació, m'invità —jo sóc del Departament de Filosofia— a fer-me càrrec de la Filosofia de l'Educació. Molts cops tornava a Barcelona amb ell. M'engresco amb les seves idees polítiques.

Havien desaparegut totes les vacances de Nadal. S'estrenava, inepte, com cada any, el 1977. La ràdio em clava un cop que em deixa esmaperdut. Pallach ha mort. No m'ho crec. Telefono. Pallach ha mort. Em trobo plantat davant del seu cadàver, a la seu del Partit Socialista que ell fundà. El miro. Té una gota de sang coagulada tocant el nas. Se m'escapen les llàgrimes. Només havia plorat, abans, dos cops. Llavors de la mort de la mare —molt— i per la mort del pare —menys. L'amic, ara, era despulla.

Actualment continuo ensenyant Filosofia de l'Educació tal com en Pallach havia desitjat. Des de la meua nineta intel·lectual, com situo el pensament pedagògic de Pallach?; *el seu pensament és agònic* i viu de la lluita. Aquesta és la hipòtesi que formulària i que una tesina o una tesi doctoral podria validar o invalidar. La dinàmica que sosté la pedagogia de Pallach és antagonica.

De què s'alimenta la lluita d'aquest home?: de voler salvar ensems l'*individu* i la *col·lectivitat*. Hi ha pedagogs que s'inclinen exclusivament pel primer; d'altres pel segon. Són pedagogies que intel·lectualment viuen en pau amb si mateixes. La d'en Pallach, en canvi, viu en guerra. Venera l'Escola Nova i, de retruc, enllaça amb una línia de pensament que s'enceta en l'empirisme —Hume— i continua en el positivisme —la seva estima per Durkheim era notable—, sense descurar ni el liberalisme ni el pragmatisme.

Si s'hagués lliurat a aital concepció, hauria acceptat integralment com a valuosos el behaviorisme, el cientisme, el neopositivisme i el tecnologisme, cosa que no féu mai. Per què?, perquè una altra concepció negava, en la seva ànima, aquesta primera. Jo crec que fou més l'anarquisme —un Proudhon, posem per cas— que no pas el marxisme, la concepció que en ell representava la col·lectivitat. Em refereixo, és clar, al Pallach madur. Si només hi trobéssim aquest vessant, en Pallach hauria aplaudit l'autogestió —no parlo de cogestió— exagerada i àdhuc la supressió de l'Escola. Estava ben lluny de tot això.

El seu pensament pedagògic s'explica des del conflicte entre individu i col·lectivitat, entre antropologies individualistes i antropologies col·lectives. Volia salvar ensems la llibertat i l'eficàcia. Hipòtesi, com deia, a provar. Per a acabar, presento una primera llista d'escrits —publicats— d'en Pallach, que poden servir d'esperó a algun jove que vulgui fer recerca.

Esbós de bibliografia de Josep Pallach

1. *L'adolescència i la formació de la personalitat*
Premi Serra Hunter als Jocs Florals de Perpinyà, 1950.
2. *Les personnalités préférés des élèves.*
(Amis de Sèvres, N^o especial sur les expériences pilote, (45-46),
París, 1958.
3. *La télévision et les enfants du Lycée de Montgeron*
(Éducation et Bibliothèques, n° 10), París, I.P.N.
4. *Les loisirs de l'enfant à la maison*
(Éducation et Bibliothèques, n° 1), París I.P.N.
5. *El gran problema: Escola i ensenyament per a tots*
Ediciones Ibérica, Perpinyà, 1964.
6. *Pedagogía y Sociedad*
Ediciones Clandestinas, año 1964.
7. *Instituts-Pilot i reforma de l'ensenyament mitjà*
«Premi Antoni Balmanya», 1970. Ed. Nova Terra, 1971.
8. *La democràcia, per fer què?*
Nova Terra, Barcelona, 1975.
9. *La explosión educativa*
Salvat, Barcelona, 1975.
10. *Orientación Post-escolar*
Publicado por el I.C.E. de la U.A.B.
11. *Els mestres públics i la reforma de l'ensenyament a Catalunya*
Ed. CEAC.

12. Artículos publicados en España —*Correo Catalán, Noticiero Universal, Avui*— y Francia.
13. *Les terceres vies*
Ed. Nova Terra, 1975.
14. Baltasar Porcel: *Josep Pallach*
Ed. A.C., 1977.
15. *El nostre combat*
Ed. Contemporànies, 1977.

Octavi Fullat

PERFIL DE UN EDUCADOR

Señores profesores y alumnos del Departamento de Ciencias de la Educación:

Tengo el encargo de abrir este acto de recuerdo y homenaje al que fuera en vida un amigo inestimable, un educador sin par y un hombre de haceres y sentimientos transparentes y de un valor humano digno de imitar: Josep Pallach i Carola.

Hace, por estas fechas, cinco años ya que fuimos sacudidos violentamente en nuestros más íntimos sentimientos al conocer el fallecimiento del amigo Pallach. Toda la familia universitaria ese día vio violentarse la razón lógica que media entre la vida y la muerte. El destino nos sorprendió —una vez más— con un hecho que rompe cualquier razonamiento científico y mental sobre las relaciones de las cosas, hechos o fenómenos del universo: una vida académica, vanguardia ética de la profesión docente universitaria, en una instancia histórica singular de nuestra vida nacional, dejó de «ser» para pasar al recuerdo que cada día se hace más y más profundo y ejemplar. Un educador social, sobre el cual la clase política y dirigente de una comunidad que entendía una vez más el camino de la armonía, de la paz y de la construcción del futuro, se vio, en horas, huérfana del dirigente más preclaro.

Un amigo, un consejero, un guía revestido de lo más selecto de los valores humanos, desapareció de nuestra vida material.

Fue para muchos, aquella fecha de cinco años atrás, emprender una nueva relación con aquel que en vida —quizá sin saberlo— nos hizo sentirnos útiles a nosotros mismos.

Cuando el nombre de Pallach ya se ha hecho y convertido en una institución digna de ser recordada a niveles más representativos de la vida

pública catalana y española; cuando se inicia la coronación o culminación de una vida de estudio universitario de nuevas generaciones que no tuvieron la suerte de vivir la relación directa con el educador que recordamos; y cuando... por otras muchas y significativas razones, nuestro Departamento cree llegada la hora de asumir la responsabilidad institucional de recordar y rendir el nunca bien merecido homenaje que merece aquel que en vida fue la piedra angular de la vida académica y organizativa de nuestro Departamento de Ciencias de la Educación. Y esta hora es este momento en que nos reunimos en la comunidad del recuerdo al educador. Por eso hoy, como parte y contenido de este homenaje, nos hablarán del insigne educador «sus profesores y amigos».

Los profesores Octavi Fullar, Salomó Marquès y Jaume Sarramona serán los que, en la lengua tan querida y defendida por Pallach: «la nostra llengua catalana», ofrecerán con sus mensajes nuestro homenaje al amigo y educador Josep Pallach i Carola.

Muchas gracias:

Víctor Montero E.